

Josef Škvorecký

Pekařův kluk a jiné hry a scénáře z exilu

spisy 34

Láska a zrádné geny	5
Pekařův kluk	25
Bůh do domu	127
Noví lidé	187
Zamilovaný Dvořák	207
Ediční poznámka.....	365
Bůh do domu: poznámka převážně jazyková	373
Autorova poznámka	376

Josef Škvorecký
Pekařův kluk a jiné hry
a scénáře z exilu
spisy 34

Josef Škvorecký
Pekařův kluk a jiné hry
a scénáře z exilu
spisy 34

© Josef Škvorecký, 2008

Editor © Michal Příbáň, 2008

Translation © Alena Příbáňová, Petr Brabec – dědicové, 2008

Copyright © Books and Cards, 2008

ISBN 978-80-904186-1-5

Láska a zrádné geny

1. Tomův pokoj

Tom, hubený, obrýlený, asketicky vyhlížející mladík, oběma rukama svírá Betsy krk. Betsy je hezká mladá brunetka, možná mírně slovansko-mongolských rysů, ty jsou však sotva postřehnutelné. Tom hovoří vášnivě, Betsy odpovídá zamílovaným tónem, který se příliš nehodí k tomu, co říká.

TOM

Betsy, já tě zabiju!

BETSY

Ty můj chudáčku, za to dostaneš nejmíň osm let. A nepustí tě, dokud si neodsedíš aspoň tři.

TOM

To je mi fuk! Třeba deset!

BETSY

Ach, jak ty mě musíš milovat!

TOM

To si piš, Betsy! Jestli se po svatbě jen podíváš na někoho jiného, zabiju tě, a myslím to vážně!

BETSY

A co když ti budu doopravdy nevěrná?

TOM

Tak vás zabiju oba a nakonec ještě sebe.

BETSY

Ach, Tome, to je kruté!

TOM

A všechny peníze odkážu Walacovu volebnímu fondu!

BETSY

Tome, to bys neudělal!

Tom jí stiskne krk. Betsy vyplázne jazyk a předstírá udušení.

2. Obývací pokoj v dom Tomovy matky

Tom a Betsy sedí s Tomovou matkou nad kávou a jsou samý úsměv. Je zřejmé, že Tom přišel představit matce svou snoubenku. Jeho matka je okázale nastrojená a šperky ověšená bohatá dáma. Pokoj odpovídá jejímu zevnějšku.

TOM

Betsy měla chudé rodiče, mami.

MATKA

To je... zajímavé!

BETSY

To je pravda. Můj otec byl jedním z prvních zastánců rovnosti mužů a žen.

MATKA

To je hezké!

BETSY

Nikdy nepracoval. Matka živila celou rodinu.

MATKA

To je... okouzlující!

BETSY

Bohužel ji nemohla uživit. Nejlépe se nám dařilo, když nebyl otec doma. On měl hrozně vysokou spotřebu.

MATKA

To je... smutné.

TOM

Musíš si uvědomit, mami, že Betsin otec byl politicky zastáncem krajní levice.

MATKA

To je prozíravé.

TOM

Když byla Betsy malá, její otec se silně angažoval v revolučních aktivitách.

MATKA

Jak příhodné pro mladého muže.

TOM

Několikrát ho i zavřeli.

MATKA

Úžasné. (*Láskyplně se obrátí k Betsy:*) Tolik bych si přála vaše drahé rodiče poznat.

BETSY

Mám tu jejich fotografii, kdybyste se chtěla podívat.

MATKA

Rozhodně! Umírám touhou spatřit jejich ubohé tváře!

Betsy vyloví z kabelky rozměrnou fotografii. Matka si ji vezme a dívá se na ni. My fotografii vidíme také. Je na ní hezký mladý pár, který se od jiných hezkých mladých párů liší tím, že zatímco žena je pohledná blondatá běloška, otec je mohutný černý dandy. Tom i Betsy upřeně sledují matčin obličej. Tom v očekávání triumfu nad takovým vyvrcholením kvalit své nastávající, Betsy s poněkud nejistým úsměvem. Matčin zářivý úsměv pohasne. Nicméně i v této chvíli se ovládne a poněkud nejistým hlasem řekne:

MATKA
To je... pozoruhodné.

3. Tomův pokoj

Matka a Tom sedí proti sobě u Tomova stolu. Matka hovoří naléhavým hlasem.

MATKA
Říkám ti to jasně, Tome. Několik posledních dní jsem věnovala studiu genetiky. Tyto věci se sice stávají *velmi* zřídka, ale stávají se. Právě to, že Betsy vypadá zcela bílá, ačkoli má zcela černého otce, naznačuje, že by u ní mohl nastat tento genetický efekt. Chci říci, že byste *možná* spolu mohli mít černé dítě!

TOM
No a co? Já nejsem žádněj mizernej rasista!

MATKA
Tome, miláčku, já přece také ne. Ale když k těmto jevům dochází *velice* zřídka, myslíš, že někdo uvěří, že to dítě je skutečně tvoje? Když se podívá na Betsy a na tebe a nebude nic vědět o genetice? Koneckonců genetické znalosti nepatří v této zemi k běžnému vzdělání...

Tomova sebejistota je viditelně otřesena.

TOM
No... a co, ať si nevěří, to je mi fuk. Je mi jedno, čemu si ti maloměstští šosáci věří! Podstatné je, že já to budu vědět jistě.

Matka se na syna podívá škádlivým, či spíše zlomyslným pohledem:

MATKA
A budeš, Tome?

Matka se odmlčí a dlouze pohlédne synovi do očí. Tomu začne svítat. A matka – hlasem ztělesněné pochybnosti – dodává:

MATKA

Tyto jevy jsou koneckonců skutečně *mimořádně* vzácné. Nicméně v případech, kdy jeden z genetických předků je černý, je výskyt jednoho či více černých potomků relativně běžný.

Na Tomově konsternovaném obličejí se zračí žárlivost. Matka završuje svůj přesvědčovací plán ďábelským žertíkem:

MATKA

No a když člověk zváží ty dvě možnosti, tedy ten *nesmírně* ojedinělý genetický jev na jedné straně a poměrně *běžný* výskyt černých dětí na straně druhé, je celkem zřejmé, co je pravděpodobnější...

Toma polévá střídavě horko a zima, otírá si brýle. Matka svou promluvu korunuje:

MATKA

...a při tvé nešťastné žárlivé povaze...

4. Obývací pokoj v dom Tomovy matky

Rozestavení připomíná obraz 2. Tom a Phyllis, samý úsměv, nad kávou s usměvavou Tomovou matkou. Phyllis je nepochybně bílá a zcela americká dívka, velmi štíhlá, velmi nezajímavá, obrylená stejně jako Tom.

TOM

Phyllisin otec byl ve správní radě General Motors.

MATKA

To je... zajímavé.

TOM

Z matčiny strany je spřízněná s Du Pont de Nemours.

MATKA

To je hezké.

TOM

Její matka se s otcem rozvedla, když jí byly tři roky.

MATKA

To je... nevšední!

PHYLLIS

Tom chce říct, paní Brownová, že se matka s otcem rozvedla, když mi byly tři.

MATKA

Ach tak. To je správné.

PHYLLIS

Otec zemřel v sedmadvaceti.

MATKA

To je smutné.

PHYLLIS

Ano. Byl zavražděn jednou ze svých milenek.

MATKA

Ach... to je... šik!

PHYLLIS

Nikdy se nepodařilo vyšetřit, která z nich to byla.

MATKA

To je pro naše soudnictví typické. To muselo vaší nebohé matce zlomit srdce!

PHYLLIS

Jak se to vezme. Brzy poté se zabila při autonehodě. Se svým milencem. On byl automobilový závodník.

MATKA

To je... romantické!

PHYLLIS

Nepatřil právě k nejúspěšnějším.

MATKA

To je velice smutné. Tolik bych si přála vaše nebohé rodiče poznat.

PHYLLIS

Mám tu jejich obrázek, kdybyste se chtěla podívat...

MATKA

No, možná bych raději neměla...

Phyllis je reakcí své budoucí tchýně očividně překvapena. Matka se rychle opraví:

MATKA

Chci říci... vždycky mne tolik rozteskní, když vidím tváře něčích blízkých, kteří již nejsou mezi námi...

Phyllis vyloví z kabelky rozměrnou fotografii. Matka ji vezme a podívá se na ni. Její výraz tentokrát prozrazuje nervózní očekávání. I my fotografii vidíme. Je na ní hezký mladý pár, který se ničím neliší od jiných hezkých mladých párů. Bílý muž ve smokingu s velmi bílou blondýnou ve večerních šatech. Tom i Phyllis upřeně sledují matčin obličej v očekávání triumfu nad takovým vrcholem kvalit nastávající nevěsty. Matčin nervózně zachmuřený obličej se rozjasní a ona nadšeně zvolá:

MATKA
To je uklidňující!

Pak se matka (a spolu s ní i kamera) zaměří na obrázek Phyllisiny matky, překrásné mladé ženy, a posléze na Phyllis, ošklivou dívku s brýlemi.

MATKA
Podle zákonů dědičnosti budete pravděpodobně mít velice krásné děti, má drahá!

5. Tomův pokoj

Tom sedí na pohovce a zkoumá noblesní svatební oznámení (jež máme také možnost vidět). Ozve se silné zaklepaní, či spíše zabušení na dveře.

TOM
Vstupte, pro-

Než stihne dokončit větu, vrazí dovnitř vysoký, mohutně vyhlížející černý gentleman. Chvíli si Toma měří, pak ho pohrdavě osloví:

JOHN
Pan Brown?

TOM
Ano. Co... co si přejete?

JOHN
Mé jméno je John White.

TOM (*vyskočí z pohovky*)
Ach tak... vy jste...

JOHN
Uhodl jste! Jsem bratr Betsy Whitové.

TOM

Podívejte se, pane White... Betsy a já... my oba jsme došli k oboustrannému poznání... že nejsme zcela... kompatibilními partnery pro uzavření sňatku... Jistě pochopíte, že...

JOHN

Ale na jiné věci jste byli kompatibilní až dost, že?

TOM (*zřetelně zaskočen*)

Co... co tím myslíte?

JOHN

Hádej, chlapče!

TOM

Myslíte tím snad, že...

Tom se roztřese strachy.

JOHN

Přesně tak.

TOM

Ale... jak to?

John přistupuje těsně k Tomovi. Jak se nad ním tyčí, vypadá nejméně o hlavu větší a také daleko rozložitější.

JOHN

Takže co s tím hodláte dělat, člověče?

TOM

Já... já...

John zvedne obrovskou černou pěst k Tomovu nosu.

JOHN

Protože jestli nic, tak...

Tom omdlí a zhroutí se na koberec. John okamžitě odloží masku tvrdého hochy. Chová se jako milý, uvážlivý, snad trochu polekaný mladík. Zvedne Toma a uloží ho na pohovku. Pak mu začne oním elegantním svatebním oznámením ovívat obličej.

JOHN

Podívejte se, Browne, já jsem to tak nemyslel. Já vím, že to není vaše chyba. Znáám přece Betsy. Nebyl jste její první nápadník. Za tohle vždycky může ženská.

Otevřou se dveře a vstoupí Phyllis. Uvidí Toma na pohovce, vykřikne a vrhne se k němu.

PHYLLIS

Tome! Co se stalo?

JOHN

Já nevím, slečno. Zrovna jsem vešel do dveří, a on jak mě uviděl, tak se poroučel.

Teprve nyní si Phyllis Johna všimne. Prohlíží si ho nejprve přes brýle, které se jí svezly na špičku nosu, pak si brýle narovná do správné polohy a prohlíží si ho znovu s brýlemi. Je viditelně ohromena tím, co vidí.

PHYLLIS

No, nedivím se, že se poroučel... když viděl vás...

JOHN

Jak to myslíte?

Phyllis k němu přistoupí a hovoří svůdným tónem.

PHYLLIS

Chci říci, že když jeden potká někoho, jako jste vy, není divu, že z toho omdlí...

S hlasitým zasténáním Tom přichází k sobě. Phyllis se rychle obrací k němu.

TOM

Ach, moje hlava!

Tom se snaží vstát. Phyllis ho zatlačí zpět na pohovku.

PHYLLIS

Zůstaň, kde jsi, Tome. Nesmíš se hýbat! Potřebuješ si hezky odpočinout. Tady máš, vezmi si něco proti bolesti.

Z kabelky vytáhne lahvičku, zkontroluje ji pohledem. Na nálepce je nápis SUPERSOMINEX. Phyllis vysype tři pilulky, po krátkém zaváhání přidá ještě dvě, strčí je Tomovi do úst a podá mu sklenici, již nestihl dopít, když John vešel.

PHYLLIS

Vezmi si tohle. To jsou ženské prášky na uklidnění. Jsou dost slabé, takže by sis jich měl vzít radši hodně.

Ujistí se, že Tom pilulky spolkl. Tom nepřírozeně protočí oči a znovu se zhroutí. Phyllis se obrátí k Johnovi, který vše sleduje s bezmocným úžasem.

PHYLLIS

No, a teď mi pověz něco o sobě, siláku!

Nyní je to statný černochoch, kdo vypadá poněkud vyděšeně.

6. V baru

Tom sedí s Johnem u baru. Vládne mezi nimi atmosféra mužského přátelství. Hovoří důvěrným tónem.

TOM

Za všechno může ta moje zatracená žárlivost, Johne, to kvůli ní jsem zrušil zasnoubení s Betsy. Prostě kdyby se nám narodilo černý děcko, nikdy bych nedokázal sám sebe přesvědčit, že je fakt moje. I přes genetické zákonitosti.

JOHN

Neblázni, Tome, vždyt jste oba úplně bílí, ty i Betsy.

TOM

No jo, ale podívej se na sebe.

John se prohlíží v zrcadle nad barem. Je úplně černý.

JOHN

Tak fajn. Ale musíš uznat, že si s Betsy nejsme ani trochu podobní.

TOM

To je právě to, čeho jsem se bál. Máte přece stejnou matku, a ta byla bílá.

JOHN

To je pravda, ale -

TOM

Vidíš? To je ta zrádnost dědičnosti.

John Toma chvíli mlčky pozoruje. Pak začne:

JOHN

No, moc toho o genetice nevím, ale zase vím dost o mámě. Chceš to slyšet?

Tom přikývne. John se nakloní k Tomovi a šeptá mu do ucha. Na Tomově tváři se zračí údiv, pak začne Tom počítat na prstech. Konečně se zeptá, celkem příjemně překvapen:

TOM

A to je fakt?

JOHN

Jasně. Táta byl tenkrát celej rok v lochu. A Betsy se narodila měsíc předtím, než ho pustili.

Tom znovu horečně počítá na prstech. John ho s úsměvem pozoruje.

JOHN

Máma bejvala moc pěkná holka. A tenkrát jsme měli na podnájmu jednoho bílýho chlápka, bydlel v tátovým pokoji. Potřebovali jsme prachy...

Tom vyskočí.

TOM

Kde je Betsy? Zruším zasnoubení s Phyllis. Tohle jsem nevěděl! Kdybych to věděl... Ach Betsy, já tě miluju!

Tom chce vyběhnout z baru, John ho zadrží.

JOHN

Stůj, člověče! Nechci, abys rušil nějaký další zasnoubení! Nestojím o to, aby si moje sestra vzala bělocha. Říkals, že budeš platit alimenty, to mi úplně stačí! To je pro Betsy nejlepší...

Tom se vytrhne z Johnova sevření a vyběhne z baru.

7. Phyllisin pokoj

Phyllis nervózně popochází po pokoji. Dveře se otevřou a Tom vpadne dovnitř. Oba současně promluví:

TOM
Phyllis! Musím ti něco...

PHYLLIS
Tome! Musím ti něco...

Oba zmlknou, pak Phyllis dokončí větu:

PHYLLIS
...říct. V lednu se vzít nemůžeme.

Tom se nejprve rozzáří, vzápětí se vzpamatuje a předstírá smutek.

TOM
Nemůžeme?

PHYLLIS
Ne.

TOM (*hraje zklamaného milence*)
Je tu někdo třetí?

PHYLLIS
Bude.

Tom je její odpovědí zmaten.

TOM
Bude?

PHYLLIS
Ano, v květnu.

Tom zírá na Phyllis a nechápe, co tím myslí. Phyllis dodává:

PHYLLIS

Musíme se vzít hned!

Tomovi konečně dochází smysl jejích slov. Opět zesmutní, tentokrát doopravdy.

TOM

Ale... vždyť to bylo... jenom jednou!

PHYLLIS

Nó... z toho je vidět, že jsi opravdový muž!

8. V baru

Tom sedí s Johnem u baru. Tom je viditelně opilý.

TOM

Dělali jsme to jenom jednou! Jenom jednou! Na to můžu přísahat vlastní matce, že to bylo jen jednou! Zatímco s Betsy jsme to museli dělat aspoň –

JOHN

To nemůžeš srovnávat, Betsy už měla zkušenosti.

TOM

Phyllis taky. Na univerzitě bydlela na smíchaných kolejích, nebo jak se to jmenuje... víš, co myslím.

JOHN

Jasně, vím. Co budeš dělat?

TOM

Musím se s ní oženit. Hned teď. Ale Betsy budu platit alimenty, bez obav. Jenom... jenom škoda, že to není obráceně. Ale matka... A v květnu se stanu dvojnásobným otcem. A kdyby třeba obě měly dvojčata...

Tom už mluví značně podroušeně.

TOM

..jestli budou mít dvojčata, tak budu čtveronásobným otcem, nebo jak se to říká.

John pozoruje Toma, jak polyká další drink.

JOHN

Člověče, ty máš vážně dar všechno zamotat!

9. ekárna v porodnici

Už zase střízlivý Tom sedí s Johnem bok po boku na lavici. Nemluví a zírají ponuře před sebe. Dveře se otevřou. Vejdou dvě japonské sestřičky. Jedna nese bílé a druhá černé miminko. Ta s černým miminem zamíří k Tomovi, druhá s bílým k Johnovi. Oba muži vyskočí a spěchají k sestrám. Cestou se vymění, takže John míří k černému a Tom k bílému miminu. Než k nim stačí dorazit, vymění si sestry rovněž místa.

PRVNÍ SESTRA

Ne ne, pane White, tohle miminko patří panu Brownovi!

První sestra podává Tomovi černé dítě.

DRUHÁ SESTRA

Ne ne, pane Browne, tohle je děťátko sestry tady pana Whita.

A druhá sestra podává Johnovi bílé dítě. Pak se obě sestry usmějí na muže, neohrabaně držící děti v náručí. Johnovi konečně dochází, co se stalo, a v sebeobraně se žertovně obrátí na Toma:

JOHN

Člověče, ty máš vážně dar všechno zamotat!

Tom je naprosto vyveden z míry.

TOM

Ale jakto... já to nechápu! Tohle je Phyllisino dítě. A Phyllis přece nemá žádné černé předky. Z otcovy strany pochází z General Motors a z matčiny z DuPontových nylonek!

Pozvedne černé dítě v náručí.
John se usmívá pod vousy.

JOHN

No, chlapče, tak to bys možná měl zapátrat taky ve svém rodokmenu...

Pekařův kluk

Etnická fraška

Napsal Josef Škvorecký
(s použitím myšlenky Mirka Ondráčka)

1. Yonge Street

Do kamery vážně hledí hezký dívčí obličej. Všechno na něm je, jak má být: dlouhé rovné vlasy, houpavé náušnice, rudě namaľované rty atd. Na dívku hledí chlapec, my však vidíme pouze chlapcovu hlavu zezadu. Hlava je pravý opak dívčina moderního zjevu: je ostříhaná na ježka, má tvar brambory a téměř horizontálně z ní vyčnívají uši. Třebaže obličej nevidíme, je jasné, že hoch není žádný Adonis. A slyšíme dívčin sladký hlásek:

DÍVKA

A koukni se na sebe! Co to máš na hlavě? Vypadáš jako nějakej pitomej americkej voják, kterej někde hlídá nějakej pitomej mír!

Poprvé uslyšíme také chlapcův hlas. Z přízvuku a z primitivního vyjadřování je víc než jasné, že je to imigrant, stoprocentní cizinec.

EDDIE

Táta mi zakázal nosit dlouhý vlasy.

DÍVKA

Proč ho nepošleš do prdele?

EDDIE

Von je hodnej.

DÍVKA

Seš směšnej, Eddie! Tvuj fotr je zasranej domácí tyran!

EDDIE

Není. A je mu teprv padesát. Jenomže má trable.

2. Pekárna

Tučná, zamračená mužská tvář, vlasy rovněž na ježka. Pan Bůvol. Skrze vrstvu tuku vyzářuje tvář vrozenou vlídnost otce rodiny. Kamera poodjede a my pochopíme, proč se pan Bůvol tak mračí.

Mračí se na dveře pánského záchodu. Pod ceduli MUŽI někdo napsal červeným fixem: UMYJ RUCHE PO POUŽITÍ. Nyní spatříme interiér pekárny. Je to obrovská hala plná sofistikované mašinerie: stroje na hnětení těsta, automatické trouby, a také pohyblivé pásy, u nichž pracuje pestrá směsice lidí: černoši, Asiati, tu a tam ošuměle vypadající běloch. Vrátime se k panu Bůvolovi. Právě přitiskl ucho na dveře záchodu. Ozve se splachovací zařízení a vzápětí otevře dveře tmavý Pákistánec. Pan Bůvol se na něho oboří:

BŮVOL
Umyls ruky?

PÁKISTÁNEC
Neumyl, ale -

BŮVOL
Musíš umýt ruky!

PÁKISTÁNEC
Nemusim!

BŮVOL
Musíš umýt! Nesmíš pracovat, dyž máš špinavé ruky!

PÁKISTÁNEC (*ukáže dlaně*)
Nemám špinavé ruky! Pracuju těsto a hned mám čistý!

Pana Bůvola to umlčí. Zmůže se jen na žalostnou prosbu:

BŮVOL
Musíš umýt ruky! Prosim tě!

Pan Bůvol rezignovaně obrátí pozornost jinam a výraz ve tváři se mu radikálně promění. Objeví se na ní zářivý úsměv, ze stolu vedle popadne pan Bůvol dva velké papírové sáčky a se sloní elegancí vykročí vstříc komusi, koho zatím nevidíme. Hned nám však kamera ukáže tu neodolatelnou bytost. Je to vysoká

brunetka v letních šatech s hlubokým výstřihem. Tenká látka dobře přiléhá k oblinám a žena svůdným krokem kráčí k panu Bůvolovi. Pan Bůvol jí se zářivým úsměvem ukáže oba sáčky.

BŮVOL

Tady máte dobroty od pana manžela, paní Claudie.

CLAUDIA

To je od vás velmi milé, pane Bůvol!

BŮVOL

Požitek je v mé straně!

Poznámka pana Bůvola Claudii poněkud zmate, ale je to jen nepřiliš idiomatický idiom. Přesto Claudia pohlédne na pana Bůvola nejistě.

BŮVOL

Váš pan manžel nechal pro vás pytlíky. Má konferenci s panem Kohnem.

Claudia sáhne po sáčkích, jenže to pan Bůvol nepřipustí. Claudia tedy vykročí k východu z pekárny, pan Bůvol s oběma velkými sáčky jde za ní a upřeně hledí na pevnou zadnici, která se Claudii vlní pod těsnou sukní.

3. Dvůr pekárny

Claudia s panem Bůvolem v závěsu přistoupí k elegantnímu sportovnímu vozu. Posadí se zadkem napřed před volant. Jak se sehne, spatříme v hlubokém výstřihu oblá řadra a zároveň zazní komentář pana Bůvola:

BŮVOL

Tak těžké dva pytlíky je pro dámu moc!

Ale zase tím nemyslí nic nepřístojného. Claudia naň opět pohlédne úkosem, ale rozzářený pan Bůvol se jí gentlemanovsky

ukloní. Claudia se na něj usměje a odjede. Pan Bůvol hledí za elegantním vozem a tučnou tvář mu zkrášlí obdivný úsměv.

4. Lunapark

Nehybná, víc než dobře vyvinutá dívka v podprsence a kalhotkách. Cvaknutí – dívka zmizí a místo ní se objeví jiná, rovněž v minimálních nedbalkách. Nové cvaknutí – a třetí polonahá dívka. To už je jasné, že se díváme na terče v poutové střelnici: všechny dívky mají na těle červenou tečku. Když se ozve další cvaknutí, spatříme střelce. Je to Eddie. Smutnou nehezkou tvář má přitisknutou k pažbě pušky a ránu za ranou pálí na mizející dívky. Za Eddiem stojí nevýrazný pán zcela zaujatý podívanou. Trefí se chlapec konečně do terče? A vtom se to Eddiemu zdaří a za odměnu uvidí nahá ňadra nehybné dívky, z nichž spadla podprsenka. Eddiemu se v obličejí nehne ani sval. Zírá na pokleslá ňadra s neměnným smutkem v očích. Nevýrazný pán mu položí ruku na rameno a Eddie k němu vzhledne.

PÁN

Kolik je ti, chlapče?

EDDIE (*lekne se*)

Já... menuju se...

PÁN

Ptal jsem se, kolik ti je let.

Pán ukáže na nápis na plátně střelnice: POUZE PRO DOSPĚLÉ. Eddie pohlédne na nápis a pomalu vykročí k východu. Jakmile projde dveřmi, dá se do běhu.

5. Ve erní škola angli tiny pro příst hovalce

Paní Bůvolová, obtloustlá čtyřicátnice, se snaží vysvětlit třídě, co má na mysli.

BŮVOLOVÁ

Je to komplikované. Je to těžké pro mě vysvětlit. Můj bratr, on šel do ciziny. Chytí ho -

Ms. Swinkels, hezká kanadská učitelka ne víc než dvacetiletá, velmi svědomitě opravuje angličtinu paní Bůvolové. Soustřeďuje se však zcela na gramatiku, nikoli na to, co chce paní Bůvolová říct.

SWINKELS

Chy - t - l - i ho...

BŮVOLOVÁ

Chytli ho na hranicích. Dali ho do koncentráku. Dali mu pět let. Pracuje v-

SWINKELS

Praco - v - a - l ...

BŮVOLOVÁ

Pracoval v uranových dolech. Pokusil utýct táboru -

SWINKELS

Pokusil se utéci z tábora...

BŮVOLOVÁ

Ano. Zastřelili ho. Tou... znáte to?

Paní Bůvolová zagestikuluje rukama, jako kdyby střílela ze samopalu.

BŮVOLOVÁ

Ta-ta-ta-ta- Znáte to?

Třída naslouchá vyprávění se zdvořilým zájmem. Když tělnatá dáma předvede střelbu, několik žáků se tomu usmívá. Sou sedka paní Bůvolové, asi třicátnice Mme Beliveau, se zasměje

nahlas. Japonský žák sedí s nehybnou tváří. Dívka s výraznými semitskými rysy se mračí. Třída je vzorek národů a ras, z nichž se skládá kanadský národ. Ms. Swinkels se opět pokusí pomoci paní Bůvolové s angličtinou.

SWINKELS

Chcete říct, že ho výstřel usmrtil, když se pokoušel utéci z tábora?

BŮVOLOVÁ

Ano. Usmrtil. Můj manžel je vyhozený z práce, protože můj bratr je v koncentráku. Protože má důležitou práci. Nedovolili mu, aby můj bratr byl v koncentráku.

Ms. Swinkels mluví pečlivou, jasně vyslovovanou angličtinou, aby jí žáci rozuměli. Přestože hovoří o velmi vážných věcech, její pečlivá kantorská výslovnost propůjčuje větám příchuť učebnicových žvástů na způsob: „Toto je pero. Pero je na stole. Je toto pero? Ano, toto je pero.“

SWINKELS

Chcete říci, že váš manžel byl, abych tak řekla, považován za riziko v důležitém postavení, které zastával, poté, co váš bratr byl uvězněn? Jaké měl váš manžel postavení?

BŮVOLOVÁ

Byl na železnici. Řídil - byl ředitel -

SWINKELS

Byl ředitelem železniční společnosti?

BŮVOLOVÁ

Ne. On - on řídil parní stroj, znáte to?

A tělnatá dáma naznačuje gesty, jak se řídí lokomotiva.

BŮVOLOVÁ
Tuů! Tuů! Š-š-š-š-š-

6. Ulice

Nastrojená, velice hezká černošská dívka stojí na rohu ulice. Letní šaty jsou *risqué*. Tenké a přiléhavé, zavěšené na ramínkách. Náhle se za rohem objeví Eddie, utíká a srazí se s černou kráskou. Naráz šaty nevydrží. Ramínka se přetrhnou a dívka nemá podprsenku. Eddie se jí v nemilé situaci snaží pomoci. Dává přitom úzkostlivý pozor, aby se nedotkl ňader, zápasí s přelámanými háčky a rozepnutými knoflíčky. Z průjezdu se vynoří statný černochoch, situaci si vysvětlí mylně a vyvodí z ní správný závěr: černá pěst přispěje k nepřitažlivosti Eddieho obličeje a chraptivý americký hlas Eddieho vyzve:

ČERNOCH
Vodprejskni, bělásku!

Pak černý pár Eddieho s krvácejícím nosem opustí.

7. Ve erní škola angli tiny pro příst hovalce

Třídě nyní referuje hezká bruneta. Mluví s výrazným francouzským přízvukem a půvabně vyslovuje četné nosovky.

BELIVEAU

Moje vyprávění nebude tak romantické jako příběh paní Bůvolové. Můj strýček, on pil příliš mnoho absintu. Dennodenně vypil tři láhve absintu. V sobotu říkával: Minulý týden jsem si nic neužil, kdepak! Opilý jsem byl pouze (*počítá na prstech*) v úterý, ve čtvrtek, v pátek. Neopil jsem se v pondělí, ve středu a v sobotu, *ólala!* Musím si užít v neděli, *n'est ce pas?* Tak si užil v neděli. Pil sedmdesát osm let, pak zemřel, neboť spadl ze svého – jak se to říká? – *velocipede*. Bicykl!

8. Pekárna

Pan Bůvol jde halou po špičkách, oči upřené na podlahu. Sleduje čáru jakoby vytečkovanou nějakou červenavou barvou, která se táhne po dlaždicích. Pak se zastaví přede dveřmi obrovské lednice. Sehne se, prstem se dotkne jedné z červenavých teček a prst olízne. Z výrazu tváře je vidět, že přišel na to, oč jde. Hlavním vchodem vstoupí do haly Eddie, pohlédne na otce, který znovu ochutnává neznámou látku, a zeptá se:

EDDIE

Tati, neměl bys chvíli čas?

Pan Bůvol, zaujatý svým výzkumem, se lekne, ale když uvidí syna, zařve na něj:

BŮVOL

Mluv anglicky!

EDDIE (*mluví anglicky*)

Neměl bys chvilku čas, tati?

BŮVOL (*mluví rovněž anglicky*)

Neptej se tak blbě! Vidíš, že nemám čas!

A po špičkách se znovu vydá po tečkované čáře, která ho dovede k postranní brance na dvůr. Eddie se chvilku dívá, pak se zeptá:

EDDIE

Co to děláš?

BŮVOL

Odhaluji!

Skutečně. Chůze po špičkách s očima přilepenýma k podlaze poněkud připomíná staré ilustrace k Sherlocku Holmesovi, jenž se ubírá po stopě zločinu. Ještě chvilku se Eddie dívá na zaneprázdněného otce, pak se otočí a odejde.

9. Uli ka

Jsme ve velmi nevlídné uličce působící dojmem opuštěnosti. Eddie je tu jediná lidská bytost. Kráčí k bloku věžáků, které osaměle ční na obzoru.

10. Dvůr pekárny

U vrat do pekárenského dvora stojí nákladní auto. Červenavá tečkovaná čára vede od auta k postranní brance do pekárny. Dva Sikhové v turbanech nakládají na auto laťkové bedýnky. Branka se otevře a pan Bůvol vyjde - stále po špičkách - na dvůr. Tečkovaná čára ho dovede k nákladnímu autu. Pan Bůvol upře pozornost na oba Sikhy a zařve:

BŮVOL

Vy kradete!

Jeden ze Sikhů seskočí z vozu, bunda se mu rozevře a je vidět, že muž má u pasu dýku. Druhý rovněž seskočí, ale hned zas naskočí do řidičské kabiny.

SIKH

Krademe my? Co?

BŮVOL

Vy kradete džem!

SIKH

Vy nemáš důkaz!

BŮVOL

Já mám! Džem je na podlaze celou cestu! Džem je majetek pekárny!

Sikh se podívá na zem. Pan Bůvol pořád huláká.

BŮVOL

Zločinec nechá stopy! Ty necháš stopy! Džem je stopy!

Sikh pochopí, vyvalí oči na tečkovanou čáru na zemi, otočí se, rozběhne se k autu, naskočí vedle řidiče a auto se rozjede.

BŮVOL

Džem je majetek pekárny!

Se zařatou pěstí se rozběhne za nákladním autem, ale to je už příliš daleko a jede příliš rychle. Na rozloučenou pan Bůvol zahuláká:

BŮVOL

Jseš vypověděn!

11. Kuchy ka v byt rodiny Bůvolových

Na Eddieho je strašný pohled. Kolem oka má modrý monokl a vpředu mu chybí zub. Stojí před plynovou troubou a upřeně na ni hledí. Není těžké se dovtípit, nač myslí. Potom si neohrabaně klekne a strčí hlavu do trouby. Nejde to nijak lehce, neboť kuchyňku vystavěli zřejmě pro trpaslíky. Konečně je hlava v troubě. Eddie sebou vrtí, je vidět, že se mu neleží pohodlně. Vstane, zmizí ve dveřích do pokoje, za chvíli se objeví s několika polštářky z gauče, položí je na podlahu před troubu i dovnitř. Potom pustí plyn. Je slyšet syčení nezapáleného plynu. Eddie se zachvěje, přesto však si lehne a znovu strčí hlavu do trouby. Zkříží ruce na prsou. Po chvíli je sepne na bříše. Pak si jednu strčí do kapsy, zkříží nohy a volnou ruku si položí na břicho. Zjistí, že poklopec se mu poněkud rozevřel, zapne ho a čeká na smrt. Zazvoní telefon a zvoní a zvoní, jenže Eddie mu nevěnuje pozornost.

12. Pekárna

Pan Bůvol sedí u telefonu v zasklené kanceláři. Mluví česky:

BŮVOL

Haló! Haló! Eddie! Seš doma?

Zmlkne, na tváři starostlivý výraz. Pak začne volat znova:

BŮVOL

Eddie! Eddie! Tys něco chtěl? Eddie?

Opět pauza, potom:

BŮVOL

Sorry, já neměl čas. Potřebuješ něco?

Telefon mlčí. Pan Bůvol zavěsí. Ze zasklené kanceláře spatří dívku v černém hábitu až na zem, s hlavou v černé šále. Dívka užž otevírá dveře s cedulí DÁMY, když vtom na ni pan Bůvol zahuláká:

BŮVOL (*anglicky*)

Myj ruce!

Dívka polekaně zmizí na toaletě a přibouchne za sebou dveře.

13. Chodba v inžáku před bytem Bůvolových

Paní O'Harová, sousedka Bůvolových, lehce zatuká na jejich dveře. Nikdo neotevře. Paní O'Harová zatuká znova, potom zkusí, není-li odemčeno. Dveře nejsou zamčené. Paní O'Harová strčí hlavu dovnitř a polohlasem zavolá (*všechny rozhovory s O'Harovými se vedou anglicky*):

O'HAROVÁ (*vejde do bytu*)

Paní Bůvolová, mohla byste mi půjčit trošku cukru? Mám hosty, nečekala jsem je a můžou se zdržet jenom půl hodiny.

Vtom si paní O'Harová všimne Eddieho, který leží s hlavou v troubě.

O'HAROVÁ

Eddie! Co to děláš?!